

concerto
BUDAPEST

**VÁRJON
DÉNES**

és a Concerto
Budapest

2023. SZEPTEMBER 23. | SZOMBAT 19.30

Zeneakadémia | Nagyterem

BARTÓK: Kontrasztok, BB 116

1. *Verbunkos*
2. *Pihenő*
3. *Sebes*

GRIEG: a-moll zongoraverseny, op. 16

1. *Allegro molto moderato*
2. *Adagio*
3. *Allegro moderato molto e marcato*

- szünet -

BEETHOVEN: 3. Esz-dúr szimfónia („Eroica”), op. 55

1. *Allegro con brio*
2. *Marcia funebre: Adagio assai*
3. *Scherzo*
4. *Finale*

Várjon Dénes zongora

Keller András hegedű

Klenyán Csaba klarinét

Concerto Budapest

Vezényel: **Keller András**

CONCERTO BUDAPEST SZIMFONIKUS ZENEKAR – zene szenvedéllyel

A Concerto Budapest szimfonikus zenekar Magyarország egyik vezető nagyzenekara. Egyéni hangzásával, nagy ívű műsorszerkesztésével különleges és meghatározó szereplője a magyar és nemzetközi zenei életnek. Széles repertoárja a jól ismert klasszikusoktól napjaink kortárs darabjaiig terjed. Progresszív karaktere elementáris erővel nyilvánul meg zenészei játékában, előadásukat a zene szenvedélyes szeretetével teszik feledhetetlenné a közönség számára is.

A zenekar egyike Magyarország legrégebbi együtteseinek, a több mint százéves múltat magáénak tudható Concerto Budapest elődje 1907-ben alakult meg. Zeneigazgatója és vezető karmestere a 2007-es centenárium óta Keller András világhírű hegedűművész-professzor, a Keller Quartet alapítója.

A Concerto Budapest Keller András személyében és vezetésével a magyar kamarazenélés legnemesebb tradícióit viszi tovább, melyeket Bartók Bélától és Weiner Leótól Végh Sándoron és Rados Ferencen át Kurtág Györgyig ívelő folytonosság és zenei szellemiség fémjelez.

A zenekar állandó vendégei olyan elismert magyar zenészek, mint Takács-Nagy Gábor, Eötvös Péter, Ránki Dezső, Várjon Dénes, Kelemen Barnabás, Baráti Kristóf, Fenyő László, Szűcs Máté, Berecz Mihály és Perényi Miklós, visszatérő nemzetközi vendégzsolistái közé tartozik Gidon Kremer, Heinz Holliger, Isabelle Faust, Khatia Buniatishvili, Lucas Debargue, Mihail Pletnyov és Jevgenyij Koroljov.

A Concerto Budapest tiszteletbeli elnöke Kurtág György, a kortárs zene élő legendája.

KEDVES KÖZÖNSÉGÜNK!

Az idei évad koncertismertetőit egy zenetudós írja. Nem kell megijedni: Mona Dániel zenetörténész valamennyi általa vezetett műsorban vagy a keze alól kikerülő írásban arra törekszik, hogy közvetlen, figyelemfelkeltő és gyakran szórakoztató stílusban hozza közelebb a klasszikus zenét a hallgatókhoz. Ifjúsági programok vezetője, hangversenyek és fesztiválok házigazdája, pódiumbeszélgetések moderátora, zenekritikus és tanár – egy szóval ismeri a hazai koncertélet történéseit és szereplőit, valamint tudja, hogyan lehet közérthetően beszélni a zenéről. Koncertjeinkre is alkalmazható mottója: **HALLGASSANAK SOK JÓ ZENÉT!**

BARTÓK Béla

Kontrasztok, BB 116

- 1. A cím a három hangszer (hegedű, klarinét és zongora) hangszínbeli, valamint a három tétel tempó- és karakterbeli különbségeire utal.**
- 2. A zenei témák stílusa emlékeztet ugyan a magyar népzeneire, de Bartók nem használt konkrét népzenei dallamot a műben.**
- 3. A zongora leginkább csak kíséri a két tényleges szólót.**

2022 nyara, egy kis norvég halászfalu, Stamsund temploma – itt hallottam legutóbb a *Kontrasztokat* Várjon Dénes, Klenyán Csaba és Arvid Engegård előadásában. (A norvégok hegedű-fenegyereke egyébként januárban érkezik a Concerto Budapestet vezényelni.) A Lofoten Fesztiválon a leírhatatlan norvég táj elképesztő alaphangulatot, magával ragadó északi mesefűszerezést ad minden ott megszólaló zeneműnek, az mégis elengedhetetlen a sikeres koncertekhez, hogy világhírű zenészek játszanak rajtuk. Akárcsak ma este. Aki hallotta már Várjon Dénest Bartókot zongorázni, pontosan tudja, milyen alázattal, precizitással és átéléssel szólaltatja meg a szerző minden hangját. Nem tudom kevésbé giccses képpel leírni: az ujjai a lélek közvetítői. Klenyán Csaba ugyancsak nem ismer határokat, ha a hangszeréről van szó. Érdemes odafigyelni a belépéseire, mert olyan gyönyörűen és simulékonyan indít zenei hangokat, ahogy senki más. Szükség is van a sok(hang)színűségére, hiszen ez a klarinétszólam eredetileg egy jazz-zenész, Benny Goodman számára íródott. És mi történik, ha egy népzene kutató egy jazzklarinétosnak ír klasszikus darabot? Műfaji határokat feszegető zene születik. Az első, *Verbunkos* című tételt záró kadenciában például a klarinét a népi muzsika, a klasszikus zene és a jazz rögtönzések elemeit ötvözi. A zárótétel, a *Sebes* pedig a hegedűsnek ad hasonlóan virtuóz feladatot. Az eredetileg kéttételes *Kontrasztok* közepére Bartók beékelte egy lassú intermezzót. Ha elfogadjuk azt az elemzői állítást, hogy a *Pihenő* a szerző éjszakazenéinek rokona, akkor még izgalmasabb figyelni, hogy a gyakran együtt mozgó szólólisták mennyire sokféle, egymástól különböző hangszínen szólalnak meg.

Edvard GRIEG

a-moll zongoraverseny, op. 16

- 1. Grieg 1868-ban született zongoraversenye háromtételes, de az utolsó szünet nélkül követi a középsőt.**
- 2. A darabra erősen hatott Schumann szintén a-moll zongoraversenye, de Grieg zenéjében liszti elemeket is felfedezhetünk.**
- 3. A néhol előbukkanó norvég jelleg ellenére a mű nem tartalmaz eredeti népzenei dallamokat.**

Nem csak azért részleteztem a lofoteni élményeimet, hogy irigyeket gyűjtsek magamnak. A norvégok legnagyobb szerzője, Grieg épp az ilyen tájakat és érzeteket rejti bele megannyi zenéjébe. *„Biztos vagyok benne, hogy a zenémnek tőkehalíze van”* – ezt ő maga jegyezte meg viccesen egyetlen zongoraversenyéről, holott műve sok ponton kapcsolódik a közép-európai hagyományokhoz. Például rögtön ott van az első tétel indítása. Ha dolgozat lenne, azt mondanánk, Grieg Schumannról másolta a darab nyitógesztusát. Az ikonikus kezdés után nagyon hamar világossá válik, hogy ez tényleg a zongorairodalom egyik legnehezebb versenyműve. Meg hogy Grieg kifogyhatatlan a fülbemészó dallamokból. A tétel végi kadenciát követően igen nehéz megállni, hogy ne törjünk ki azonnal tapsviharban. (Nem is tudok haragudni arra, akinek nem sikerül.) A monumentális nyitótétel után a szerző ismerős arca, a zenei miniatűrök specialistája kerül előtérbe. A zongorista itt fátyolos kíséret felett mutathatja be árnyalt, csillogó, finom játékát. A finálé tréfás sétálgatást imitáló ritmusához ajánlom mindenkinek, hogy keressen rá az interneten a *halling* nevű norvég táncra. Erre utal ugyanis Grieg: egy forgásokban, guggolásokban, ugrásokban, láblendítésekben gazdag vidám szólótáncra, jöllehet a darabot záró gigantikus tutti hangzásnak már nem sok köze van az említett néptánc könnyedségéhez. A tétel líraiabb középső részében megszólaló fuvolaszólo viszont akár meg is idézheti előttünk a lányt, aki a *halling* közben sámlira áll, és egy hosszú bot végére helyezve lerúgásra kínál egy kalapot a legénynek. Amilyen virtuóz a szaltóval kombinált kalaplerúgás, olyan elképesztő a zongoraverseny diadalmas lezárása is.

Ludwig van BEETHOVEN

3. (Esz-dúr) szimfónia, „Eroica”, op. 55

- 1. Beethoven kilenc szimfóniája közül negyvenöt perces hosszával az 1804-es Eroica a második leghosszabb. (Utolsó szimfóniája körülbelül hetven perc.)**
- 2. Az ajánlás a szerző egyik jóakarójának, Lobkowitz hercegnek szól, de a mű címzettje eredetileg Napóleon lett volna.**
- 3. A darab négy tételle: monumentális nyitótétel, gyászinduló, vadászzenével színezett scherzo, variációs finálé.**

Remélem, nem fáradtak el a koncert első felében. Beethoven ugyanis azt állítja 3. szimfóniájáról: „*Fáradt közönség elébe nem való!*” És Beethovennél valahogy tényleg jobban kell kapaszkodni zenehallgatás közben, mint sok Haydn- vagy Mozart-szimfónia esetében. A tételteken belüli és a tételek közti tematikus kapcsolódások, a néhol hajmeresztő hangnemi kirándulások, a korát megelőzően színgazdag hangszerelés és a méretek megkövetelik a hallgató teljes odafigyelését. Beethoven szimfóniái kicsit olyanok, mint maga a szerző, aki nem vállalt udvari állást, hanem szabadúszó komponistaként ragaszkodott hozzá, hogy csak rá figyeljenek. És ha már méretek... A száznégyszimfóniát jegyző Haydn szimfóniái átlagosan huszonnégy, a negyvenegyét író Mozartéi tizenhét percesek. Ehhez képest az átlagosan harmincnégy perces szimfóniákat komponáló Beethoven *Eroica*-ja háromnegyed óra. Csak az első tétel olyan hosszú, mint kortársainak egy rövidebb szimfóniája. Kell is ilyen terjedelem a „*Hősi szimfóniához*”, amely „*egy nagy ember emlékének megünneplésére*” íródott. De ki lehet ez a nagy ember? Az anekdota szerint a Napóleon nevét viselő címlapot akkor tépte le dühösen a szerző, amikor a hódító császárrá koronáztatta magát. Bár az is közrejátszhatott, hogy a darab írása közben Lobkowitz nagyobb összeggel támogatta Beethoent. Toscanini szerint nem érdemes személyeket és történeteket belelátnunk a szimfóniába. Számára a nyitótétel egyszerűen csak egy *Allegro con brio*. Szerintem viszont igenis érdemes eleresztenünk a fantáziánkat a zene hallgatása közben. A számos témát felvonultató, mégis végig egységes stílusú első tétel, a gyásztól a vigasztalásig ívelő induló, a menüett műfajával végleg szakító, fürge és játékos scherzo, valamint a himnusz, humort, fűgát és táncot is tartalmazó finálé színesebbnél színesebb mesékké állhat össze.

KELLER András hegedűművész

1960. július 31-én született Budapesten. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán tanárai Kovács Dénes, Rados Ferenc és Kurtág György voltak, Salzburgban Végh Sándor tanítványa volt.

1983-ban Ferencsik János meghívására az Állami Hangversenyzenekar koncertmestere, egyidejűleg az Országos Filharmónia szólísta lett. 1984 és 1991 között a Budapesti Fesztiválzenekar koncertmestereként is működött. 1987-ben megalapította a Keller Quartetet (Pilz Jánossal, Gál Zoltánnal és Kertész Ottóval), amellyel 1990-ben megnyerték a világ két legjelentősebb vonósnégyesversenyét: a Reggio Emilia-i Borciani és az Evian versenyt. Az együttes rendszeres fellépője a nagy európai és amerikai fesztiváloknak és hangversenytermeknek, többször turnézta a világ számos pontján.

© Cséke Csilla

Keller András szóló- és kamarazene-felvételeivel elnyerte a legrangosabb díjakat, például 1996 és 2006 között hat alkalommal a Deutsche Schallplattenpreis. Rendszeres vendégművész az olyan legjelentősebb fesztiváloknak, mint a salzburgi Festwochen vagy a luzerni és a montreux-i fesztivál. 2007-től a Concerto Budapest szimfonikus zenekar karmestere és művészeti vezetője. 2016 januárja óta Keller András a világ egyik legprominensebb zenei intézményének, a londoni székhelyű Guildhall School of Music and Dramának kiemelt hegedűprofesszora, 2018-tól a Béla Bartók International Chair birtokosa. Világszerte tart mesterkurzusokat.

Számtalan nemzetközi díja mellett 1995-ben Liszt-díjat kapott a Keller Quartet tagjaként, 2012-ben Bartók–Pásztory-díjjal és érdemes művész kitüntetéssel, 2021-ben Kossuth-díjjal, 2022-ben pedig Prima Primiissima díjjal jutalmazták munkásságát.

KLENYÁN Csaba klarinétművész

1969-ben született Vácott. Szabó Ede, Maczák János, Miháitz Gábor, Balogh József és Kovács Béla növendékeként végezte tanulmányait az alapfoktól a Liszt Ferenc Zeneakadémiáig, s emellett Kurtág György, Eötvös Péter és Dukay Barnabás művészete volt munkásságára és hitvallására mély hatással.

A klasszikus, romantikus darabok mellett jelentős hangsúlyt fektet a kortárs zene interpretálására is: repertoárja mintegy négyszáz művet ölel fel. Számptalan zeneszerző komponálta vagy ajánlotta számára darabjait. Rendszeresen játszik improvizációs zenét, melyben partnerei a magyar jazz- és improvizációs élet legkiválóbb muzsikusai. Számos nemzetközi verseny győztese. 2007-ben elkezdett koncertsorozata, a Magyar Klarinét Antológia a teljes magyar klarinétirodalmat hivatott bemutatni.

Alapító tagja az Új Magyar Zene Egyesületnek (UMZE), az Új Dimenzió Műhelynek, 1999 óta a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok szólóklarinétosa, 1997-től 2010-ig a Trio Lignum tagja, a Ligeti Ensemble klarinétosa, a Cimbiózis 5tet tagja. Európa szinte valamennyi országában koncertezett, és számos nemzetközi versenyen – többek között Arizonában és Constantinában – ért el első helyezést.

Több alkalommal elnyerte a Szerzői Jogvédő Iroda (Artisjus) Díját, legutóbb 2022-ben, amikor Artisjus Előadóművészi Díjban részesült. Kiemelkedő kortárs zenei tevékenységéért 2002-ben Soros-ösztöndíjat, 2003-ban Liszt-díjat kapott. Hanglemezei a BMC Records és a Hungaroton gondozásában jelennek meg. A Concerto Budapest szólóklarinétosa.

© Aknary Csaba

VÁRJON Dénes zongoraművész

Budapesten született 1968-ban. 1991-ben szerzett diplomát a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. Tanárai Falvai Sándor, Kurtág György, Devich Sándor és Rados Ferenc voltak, s rendszeresen részt vett Schiff András mesterkurzusain. A Magyar Rádió Zongoraversenyén, a Weiner Leó Kamarazenei Versenyen és a zürichi Anda Géza Nemzetközi Zongoraversenyen első díjat és különdíjat nyert. Megkapta a Liszt-, a Veress Sándor- és a Bartók–Pásztory-díjat, majd 2020-ban a Kossuth-díjat. Zongoraművészi pályája mellett a Henle kiadó Urtext sorozatának munkatársa.

Kamarazenészként partnerei között volt többek között Steven Isserlis, Borisz Pergamencsikov, Tabea Zimmermann, Kim Kashkashian, Jörg Widmann, Leonidas Kavakos, Schiff András, Heinz Holliger, Alfred Brendel, Perényi Miklós, Joshua Bell, a Borodin és Takács vonósnégyes. Szőlistaként a hazai koncertpódiumok mellett rendszeresen meghívottja a nagy koncert-

termeknek és -sorozatoknak: Carnegie Hall, Konzerthaus, Musikverein, Cité de la Musique, Palais des Beaux Arts, Wigmore Hall, Concertgebouw, Alte Oper stb. Gyakran lép fel a nemzetközi zenei élet jelentősebb fesztiváljain: Marlboro, Klavier-Festival Ruhr, Salzburgi Ünnepi Játékok, Luzern, Schleswig-Holstein Musik Festival, Kunstfest Weimar, Beethovenfest, Edinburghi Fesztivál, Ittingen stb.

Feleségével, Simon Izabella zongoraművésszel művészeti vezetői Magyarországon első számú kamarazenei fesztiváljának, a kamara.hu-nak, amelynek a Zeneakadémia ad otthont. Nagyszámú felvétele jelent meg, többek közt a Naxos, a Capriccio, a Teldec, a PAN-Classics, az ECM és a Hungaroton kiadónál. Lemezei számos díjat kaptak itthon és külföldön.

2023. OKTÓBER 7. | ZENEAKADÉMIA

MAGYAR KINCSEK ÜNNEPE

*„A Magyar Kincsek Ünnepe egy kaleidoszkóp,
ahol különböző műfajok találkoznak.”*

Keller András e gondolata mentén kínál a fesztivál évről évre változtatás koncerteket a legkülönbözőbb műfajokban, kiváló előadókkal a Zeneakadémia koncerttermeiben. Tematikája a romantikus és a kortárs magyar zene alkotásait a kezdetektől éppúgy felöleli, mint a népi muzsika világát.

15.00 | NAGYTEREM
LEHÁR | DUBROVAY LÁSZLÓ | KONDOR ÁDÁM

17.00 | SOLTI TEREM
PÁL ISTVÁN SZALONNA ÉS ZENEKARA

19.30 | NAGYTEREM
BARTÓK | VERESS SÁNDOR | KODÁLY

Brickner Szabolcs, Fekete Attila, Kaczander Orsolya,
Kelemen Barnabás, Klenyán Csaba, Perényi Miklós,
Nemzeti Énekkar (karigazgató: Somos Csaba)
Concerto Budapest

Vezenyel: Keller András

concerto
BUDAPEST

23 SEPTEMBER 2023 19.30 | LISZT ACADEMY, GRAND HALL

DÉNES VÁRJON

and the Concerto Budapest

BARTÓK: Contrasts, BB 116

GRIEG: Piano Concerto in A minor, Op. 16

- szünet -

BEETHOVEN: Symphony No. 3 in E-flat major „Eroica”, Op. 55

Dénes Várjon piano, **András Keller** violin,

Csaba Klenyán clarinet

Concerto Budapest Symphony Orchestra

Conductor: **András Keller**

A chamber music piece, a concerto and a symphony. Concerto Budapest's concert to open the new season evokes the miscellaneous and diverse programmes of the Viennese Classical "Academies". Its soloists rotate different roles. The Contrasts trio will be played to mark the anniversary of the death of the renowned Hungarian composer Bartók on 26 September. In a broader sense, it is not only the title of the trio that refers to opposite values, that is, contrasts, but also the whole concert is inspired by them: the contrast of textures, modes of expression and tone is the focal point of the programme. In addition, all of the three pieces, particularly the trio and the piano concerto, of which the latter was composed a hundred years earlier, were inspired by folk music. It is apparent that one will find the Hungarian "verbunkos" and folk dance among the sources for Contrasts, but the sounds the Hungarian audience might not recognize when listening to the piano concerto, namely the typical Norwegian Halling and folk song-like melodies, would definitely make a Norwegian heart

flutter. Similarly, the Hungarian “verbunkos”-like intermezzo of the Finale of Eroica will resonate with Hungarian hearts. It is also worth mentioning that Grieg showed the concerto to Liszt in 1870, and the unselfish, elderly maestro, who always patronised young talent (in addition to showing his greatest respect), also made some suggestions concerning the orchestration. For instance, he advised that the second theme in the opening movement should be played by the trumpet instead of the cello. Grieg re-composed his piece at least seven times, but did not accept Liszt’s suggestion. Nonetheless, and it is probably no bad thing to hear the second theme played by the cello...

2023. NOVEMBER 25. és 26.
ZENEAKADÉMIA

CONCERTO CSELLÓÜNNEP

A Concerto Budapest
kétnapos
csellófesztiválja

Az idei évad tematikus napjainak szenzációja a kétnapos **Concerto Csellóünnep**, mely a Zeneakadémián vonultatja fel Magyarország csellóművészeinek krémjét. Az eseménysorozat mindamellett, hogy felhívja a figyelmet a hangszerben rejlő lehetőségek kimeríthetetlen tárházára, találkozási lehetőséget teremt hazánk legnagyobb csellóművészei számára, akik között több mester és tanítvány is található.

NOVEMBER 25. SZOMBAT
**CONCERTO
CSELLÓÜNNEP I.**

11.00 | NAGYTEREM

HAYDN

Várdai István,
Liszt Ferenc Kamarazenekar

14.00 | SOLTI TEREM

BACH / SCHUBERT

Perényi Miklós, Keller Quartet

16.00 | NAGYTEREM

DOHNÁNYI / SAINT-SAËNS

Devich Gergely, Maxim Rysanov,
Rohmann Ditta, Somodari Péter,
Nemzeti Filharmonikusok

19.30 | NAGYTEREM

SCHUMANN / CSAJKOVSKIJ / DVOŘÁK

Fenyő László, Somodari Péter,
Perényi Miklós, Keller András,
Concerto Budapest

NOVEMBER 26. VASÁRNAP
**CONCERTO
CSELLÓÜNNEP II.**

11.00 | NAGYTEREM

BRAHMS / RICHARD STRAUSS

Valeria Abramova, Carlos Vidal, Fenyő László,
Szűcs Máté, Baráti Kristóf, Concerto Budapest

14.00 | KUPOLATEREM

BACH / ADÈS

Rohmann Ditta, Hartmann Domonkos, Varga Tamás

16.00 | NAGYTEREM

CSAJKOVSKIJ / PENDERECKI

Keller Quartet, Kokas Katalin, Varga Tamás,
Karasszon Eszter, Szabó Ildikó, Kelemen Barnabás
Nemzeti Filharmonikusok

18.00 | KUPOLATEREM

KODÁLY / BACH

Devich Gergely, Karasszon Eszter, Takács Ákos

19.30 | NAGYTEREM

BEETHOVEN / ELGAR / ARVO PÄRT / SCHÖNBERG

Keller András, Bogányi Tibor, Bogányi Gergely,
Kokas Dóra, Maxim Rysanov, Keller Quartet,
valamint a Concerto Budapest csellóművészei

**Concerto
BUDAPEST**

 concertobudapest.hu

 [concertobudapest](https://www.facebook.com/concertobudapest)

 [concerto_budapest](https://www.instagram.com/concerto_budapest)

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM